

ЗАКУПУВАНЕ НА ДЯЛОВЕ ОТ КАПИТАЛА НА ТЪРГОВСКО ДРУЖЕСТВО КАТО ПРЕДПОСТАВКА ЗА ПРИДОБИВАНЕТО МУ ПРИ УСЛОВИЯТА НА БИЗНЕС КОМБИНАЦИЯ

Иван Дочев

Дипломиран експерт-счетоводител,
Регистриран одитор

Ключови думи:

Бизнес комбинация – обединение на предприятия, при което едното предприятие упражнява контрол върху другото.

Придобиващо предприятие – предприятието, което упражнява контрол върху придобиваното предприятие.

Резюме

В статията се разглежда поетапното придобиване на предприятие, разбираемо като частична покупка на дялове от капитала на придобиваното предприятие, докато придобиващият установи контрол върху него.

Дадени са съответни примери.

В пример 1 е представена покупката на предприятие, при положение че придобиващият има само 40 на сто от капитала на другото предприятие. Уговорката е той да внесе още 60 на сто, за да стане контролиращ собственик. Той решава да прекрати придобитото предприятие като самостоятелно юридическо лице. В аналогични примери се разглеждат и случаите на т.нар. отрицателна репутация, каквато вече не съществува в стандарта. Съществува печалба от изгодна сделка, която се отразява веднага.

Понякога бизнес комбинациите се осъществяват на етапи – първоначално се придобиват дялове (акции) от капитала на търговско дружество, без да е достигнат необходимият процент за упражняване на контрол върху дейността му. Впоследствие се закупуват още дялове, с което придобитото предприятие се превръща в дъщерно. Налице е бизнес комбинация от типа придобиване със **запазване** на юридическата самостоятелност на дъщерното предприятие. След това предприятието майка решава да закрие дъщерното дружество и го заличава от Търговския регистър. Настъпва бизнес комбинация от типа на **придобиване на нетни активи и пасиви**. До заличаване на дъщерното предприятие закупените дялове се отчитат като инвестиция по себестойност в индивидуалния финансов отчет на майката, а бизнес комбинацията се отразява в консолидирания отчет с отчитане на **репутация** като разлика между: дела на придобиващия в справедливата стойност на разграничимите активи и пасиви и цената на придобиване на бизнес комбинацията.

Репутацията по МСС, респ. по новия МСФО 3 *Бизнес комбинации*, е винаги положителна, не се амортизира, а се тества периодично за обезценка.

В обратния случай, при отрицателна репутация оценката на разграничимите активи и пасиви се повтаря и се отчита печалба. Съвсем друга е ситуацията по СС 22 *Отчитане на бизнескомбинации*, който е пълен анахронизъм и просто е негоден вече за приложение.

Затова препоръчваме да се прилага МСФО 3. Бездруго МСС се ползват с предимство – приети са с регламент (все едно – закон) на Европейския съюз, докато СС са приети от Министерския съвет на Р България. Субординацията е в полза на Международните счетоводни стандарти.

Такава е общо взето *схемата* за придобиване на друго предприятие. Разбира се, покупката на дялове може да се ограничи до дялове в асоциирани предприятия като по-ранен период на сделката или още по-ранен (обикновена инвестиция). Някои или всички етапи могат да бъдат съкратени и да се придобие другото дружество *наведнъж*, вкл. и заличаването му. Всичко зависи от волята на страните по сделката и най-вече от намеренията и възможностите на купувача. Изплащането на бизнес комбинацията също може да стане по различни начини: чрез парични средства, чрез други активи или чрез поемане на пасиви. Бизнес комбинация може да се осъществи и посредством вливане, като вливащото се дружество се прекрати.

Пример 1

Предприятие *А* притежава 40% от нетните активи на предприятие *Б*, което престава да съществува като самостоятелно юридическо лице. Себестойността на бизнес комбинацията включва:

Предварителна инвестиция в предприятие *Б* – 200 000 лв.

Изплатена сума – 300 000 лв.

Други разходи по бизнес комбинацията 5000 лв.

Общо: 505 000 лв.

Справедливата стойност на признатите разграничими активи и пасиви на предприятие *Б* възлиза на:

Активи – 700 000 лв.

Пасиви – 200 000 лв.

Нетна стойност – 500 000 лв.

Дялът на инвеститора в капитала на придобиваното дружество става 100%. Няма условни пасиви, които да са признати за реални пасиви. Собственият капитал на предприятие *Б* е положителна величина.

Решение:

1. Установява се възникналата репутация като разлика между стойността на бизнес комбинацията и справедливата чиста стойност на придобитото имущество.

$$505\ 000 - 500\ 000 = 5\ 000 \text{ лв.}$$

2. За отразяване на бизнес комбинацията в счетоводството на предприятие *A* се използва счетоводна с/ка *Разчети по бизнес комбинации*.

С/ка Разчети по бизнес комбинации се дебитира със:

- Съществуващата инвестиция в предприятие *B* срещу кредитиране на с/ка *Инвестиции в асоциирани предприятия* – 200 000 лв.
- Изплатена сума срещу кредитиране на с/ка *Парични средства* – 300 000 лв.
- Разходите по придобиването срещу кредитиране на с/ка *Парични средства* – 5 000 лв.
- Признатите пасиви срещу кредитиране на сметките на пасивите – 200 000 лв.

Сметката се кредитира с:

- признатите активи срещу дебитиране на сметките им – 700 000 лв.
- възникналата репутация срещу дебитиране на с/ка *Репутация* – 5 000 лв.

3. В счетоводството на предприятие *B*, което се прекратява, се съставя счетоводна статия за дебитиране сметките на пасивите, корективните сметки и сметките на собствения капитал срещу кредитиране на сметките на активите по техните отчетни стойности.

Пример 2

Предприятие *A* придобива 100% от нетните активи на предприятие *B*, което престава да съществува като самостоятелно юридическо лице. Себестойността на бизнес комбинацията възлиза на 510 000 лв. и включва платена сума 500 000 лв. и други разходи по придобиването 10 000 лв.

Справедливата стойност на признатите разграниченими активи и пасиви на предприятие *B* възлиза на:

Активи – 800 000 лв.

Пасиви – 200 000 лв.

Нетна стойност – 600 000 лв.

Направена е повторна оценка на себестойността на бизнес комбинацията, която е потвърдена, защото се касае за парични плащания към датата на придобиването.

Направена е повторна оценка на признатите разграничими активи и пасиви, при която, поради допуснати грешки, справедливата стойност на активите възлиза на 780 000 лв. Справедливата стойност на пасивите остава непроменена. Нетната стойност на придобитото имущество е 580 000 лв. (780 000 лв. – 200 000 лв.)

Решение

1. Установява се превишението на дела на дела на придобиващия (който е 100%) в нетната справедлива стойност на придобитото от предприятие *Б* имущество над себестойността на бизнес комбинацията (580 000 лв. – 510 000 лв = 70 000 лв.), които се признават незабавно като печалба.
2. При предприятие *А* се съставят следните счетоводни статии:
 - С/ка *Разчети по бизнес комбинации* се дебитира с изплатената сума на собствениците на предприятие *Б*, както и с платените други разходи по придобиването, срещу кредитиране на сметки *Парични средства* – 510 000 лв.
 - С/ка *Разчети по бизнес комбинации* се дебитира с признатите пасиви срещу кредитиране на сметките на пасивите – 200 000 лв.
 - С/ка *Разчети по бизнес комбинации* се **кредитира** с коригираната справедлива стойност на признатите активи срещу дебитиране на сметките на активите – 780 000 лв.
 - С/ка *Разчети по бизнес комбинации* се дебитира с превишението на дела на предприятие *А* в нетната справедлива стойност на придобитото от предприятие *Б* имущество над стойността, а бизнес комбинацията срещу кредитиране на с/ка *Приходи от бизнес комбинации* – 70 000 лв.
3. Предприятие *Б* закрива сметките на активите и пасивите в кореспонденция със сметките на собствения капитал.

Пример 3

Предприятие *А* придобива 80% от нетните активи на предприятие *Б*, което престава да съществува като самостоятелно юридическо лице.

Себестойността на бизнес комбинацията възлиза на 450 000 лв., които са изплатени.

Справедливата стойност на признатите разграничими активи и пасиви на предприятие *Б* възлиза на:

Активи – 600 000 лв.

Пасиви – 200 000 лв.

Нетна стойност – 400 000 лв.

Решение

1. Установява се дялт на придобиващия (предприятие *A*) и на малцинствените собственици в справедливата стойност на активите и пасивите на предприятие *B*.
 - Нетна стойност – 400 000 лв.
 - Придобиващ (80%) – 320 000 лв.
 - Малцинство (20%) – 80 000 лв.
2. Изчислява се възникналата репутация:
450 000 лв. – 320 000 лв. = 130 000 лв.
3. При предприятие *A* се съставят следните счетоводни статии:
 - С/ка *Разчети по бизнес комбинации* се **дебитира** с изплатената сума срещу кредитиране по с/ка *Парични средства* – 450 000 лв.
 - С/ка *Разчети по бизнес комбинации* се **дебитира** с признатите пасиви срещу кредитиране на сметките на пасивите – 200 000 лв.
 - С/ка *Разчети по бизнес комбинации* се **дебитира** с малцинствения дял в капитала на предприятие *B* срещу кредитиране на с/ка *Основен капитал* – 80 000 лв.
 - С/ка *Разчети по бизнес комбинации* се **кредитира** с признатите активи срещу дебитиране на сметките на активите – 600 000 лв.
 - С/ка *Разчети по бизнес комбинации* се **кредитира** с възникналата репутация срещу дебитиране на с/ка *Репутация* – 130 000 лв.
4. Предприятие *B* закрива сметките на активите и пасивите в кореспонденция със сметките на собствения капитал.

Пример 4

Предприятие *A* купува 80% от собствения капитал на предприятие *B*, в резултат на което се създава взаимоотношение „майка – дъщеря” между двете предприятия.

Предприятие *B* продължава да съществува.

Решение

1. Предприятие *A* отчита в самостоятелните си финансови отчети инвестиция в дъщерно предприятие по реда на МСС 27 *Консолидирани финансови отчети и отчитане на инвестиции в дъщерни предприятия*;
2. При изготвяне на консолидираните финансови отчети придобиващото предприятие *A* прилага МСФО 3 *Бизнес комбинации*.

PURCHASING EQUITY INTERESTS IN A COMMERCIAL COMPANY AS A PREREQUISITE FOR ITS ACQUISITION UNDER A BUSINESS COMBINATION

Ivan Dochev
Certified Public Accountant
Registered Auditor

Key Words:

Business combination – a combination of businesses where one of the businesses controls the other one.

Acquirer – the entity that controls the Acquiree.

Summary

The article discusses the step acquisition of an entity (business combination achieved in stages) as a partial purchase of equity interests in the Acquiree until the Acquirer obtains control over the Acquiree.

Relevant examples have been provided.

Example 1 describes the purchase of an entity where the Acquirer holds only 40 percent of the equity of the other entity. The arrangement envisages that the Acquirer shall contribute further 60 percent to become the controlling owner. The Acquirer decides to dissolve the Acquiree as a separate legal entity. Similar examples discuss the cases of the so called negative goodwill which no longer exists in the standard. There is a bargain purchase gain that is recognized immediately.